

A close-up photograph of several green leaves with prominent veins and numerous small water droplets on their surfaces. The leaves are arranged in a fan-like pattern, filling the entire frame. The lighting is bright, highlighting the texture and color of the foliage.

Bipolaritatea și bio psiho ritmurile antropo cosmice

Prof.Dr.Mircea LAZARESCU, Păltiniș, Iulie 2024

Patologia bipolară, maniaco-depresivă ne provoacă la o analiză a prezenței subiectului la lume, prin intermediul **situațiilor actuale** (problematic) ale vieții noastre cotidiene comunitare.

Trăirea unei situații actuale, implicarea noastră firească în „scena prezentului comunitar„, are o structură și o durată, bazată pe problema pe care o vizăm, în care suntem implicați.....trăire pe care o putem ulterior relata.

Această „actualitate trăită„ e un nivel esențial al psihismului personal.Ea e instanța în care se petrece joncțiunea nemijlocită dintre:

...„interioritatea identității noastre subiectiv biografice - centrată de sinele intențional reflexiv (agențial și cogitant).. ...

.....și....pe de altă parte... problematica lumi „exterioară nouă înșine„ –

Mania și depresia exprimă un specific deficit disfuncțional al raportării și participării subiectului la **prezentul situațional comunitar**, prin:

- proiecția într-un viitor iminent, a toate posibil, cu sprijin doar fragmentar pe un prezent hedonic (în Manie);și
- printr-o replierea pe trecut, cu lipsă de speranță în viitor și dezinteres anhedonic față de prezent, (în Depresie)

Deficitul psihismului personal de organizare și participare la prezentul situațional comunitar, - care se impune în Manie și Depresie - e solidar cu afectarea structurilor sale dezorganizare (temporală)a proiectelor și preocupărilor – care în mod obișnuit articulează prezentul trăit, de instanța identitară.

Mania și depresia din BP se manifestă prin **episoade** ce se instituie **endogen** – fără o cauză circumstanțială evidentă – au diverse intensități, durate și comorbidități, putându-se uneori remite spontan, fără defect clinic și social....dar cu tendință de reapariție periodică....ciclică.....uneori cu alternanța și chiar combinația celor două sindroame polare.

Tabloul clinic și modelul evolutiv al acestor episoade, au sugerat evoluțiștilor o comparație cu perioadele de rut și hibernare.

În biologie perioada de rut e în esență corelată cu problematica multiplicării; masculii se confruntă pentru un rang superior în grup.... producându-se apoi cuplările sexuale, (femele fiind și ele în călduri,,).....totul petrecându-se pe un fundal de energie biologică crescută,..prin care se realizează și amenajarea spațiului (locuinței) pentru noua generație...și îngrijirea acesteia, până la maturare.

Episodul depresiv din BP e până la un punct comparabil cu comportamentul hibernării: inhibiție motorie și instinctivă, lipsa apetitului..(cu progresivă scădere în greutate).. motricitate lentă și inhibată - corelată cu lipsa de inițiativă,de preocupări și proiecte..cu ...retragerea inactivă și consum redus de energie (care biologic e adaptativă, în condițiile ofertei reduse de resurse). Conduita inhibată a depresiei se întâlnește în biologie și în stări de rănire sau boală, favorizând refacerea...în condiții protejate.

Dar....,,hipovitalitatea,, perioadei de hibernare face individul mai vulnerabil la noxe... iar la om condiția depresivă se asociază cu o marcată creștere a problematici medicale corporale și a mortalității

Omul, care și-a câștigat de la începuturile antropogenezei o relativă independență față de oscilațiile climei, ar avea motive mai reduse să păstreze această bio ritmicitate sezonieră, la fel cum a păstrat-o pe cea corelată oscilației zi/noapte. Totuși, derularea vieții indivizilor umani nu e indemnă de multiple psiho ritmicități și periodicități specifice; astfel încât, însăși modelul respectiv ar putea fi exersat – indirect - și în planul psihismului uman.

Ceea ce în mod cert se menține și în derularea psihismului uman , e orientarea spontan pro-activă, prospectiv proiectivă.

Psihopatologia episoadelor Maniacale și Depresiv are în mod cert o componentă bio-psihologică, ce a fost constant remarcată, inclusiv prin comentarea de către Schneider a „depresiei vitale,” – marcată de pronunțate inhibiții;..atât instinctive și comportamentale,cât și de deprimare a multor funcții bio-psihice. După cum, în manie se întâlnește uneori efectiv o energie vitală crescută, cu lipsă de oboseală prin absența somnului. Aceste arii de simptomatologie se completează însă cu aspecte specific umane, mai ales corelate autoevaluării, care conduc spre delir.

Deoarece în patologia bipolară manifestarea „endogen ritmică a episoadelor e una aparte, se cere o scurtă privire analitică și privitor la orientarea proactivă a psihismului specific uman.

Un aspect ce nu poate fi ocolit în psihopatologie este acela că, episoadele clinice maniacale (și unele din cele depresive), se instalează **endogen**, fără o suficientă sau evidentă cauzalitate evenimentțială comprehensivă actuală. Analizele detaliate ale doctrinei vulnerabilitate/stres nu au înlăturat această problemă, relevându-se că uneori, stresori negativi pot decompensa (declanșa) un episod maniacal.

De aceea se cere avută în vedere și trimiterea spre normalitatea **procesualității spontan proactive a subiectului.**

Omul e o ființă proactivă, ce în permanență urmărește, în normalitate, realizarea unor variate obiective, repausul și contemplația fiind etape înscrise în structura acestei definiții pro-iectări existențiale.

O minimă perspectivă evoluționistă ne indică faptul că, întregul fundal al desfășurării vieții bio-psihologice se petrece sub orizontul unei continue procesualități, de-a-lungul unor cicluri succesive: a nașterii, creșterii și maturizării, a afirmării în cupluri și a multiplicării, iar apoi a îmbătrânirii și morții indivizilor.

„Designul” creșterii și maturizării conduce la mamifere spre manifestarea comportamentelor instinctive, care în biologie sunt acutizate și inhibate periodic, sezonier. Modelul PROTOSELF-ului dezvoltat de Pankseep subliniază faptul că, _întreaga funcționare a complexului emotiv-motivațional al animalelor se află sub umbrela atitudinii proactiv-propensivă a funcției SEEKENG.

Traectoria dintre naștere și moarte a vieții unui animal, evidențiază continuul său efort - girat și organizat instinctiv - spre reproducere lărgită, implicând familia și specia..biosul în general. Variațiile sezoniere modulează acest fundal.

Pe parcursul antropogenezei omul a păstrat unele din modelele biologice proactive de manifestare, integrându-le în practici instituționalizate, în centrul cărora se plasează munca socialmente standardizată, ritmată altern de sărbători sacrale; și, progresiv, de multiple alte tipuri de sărbători.

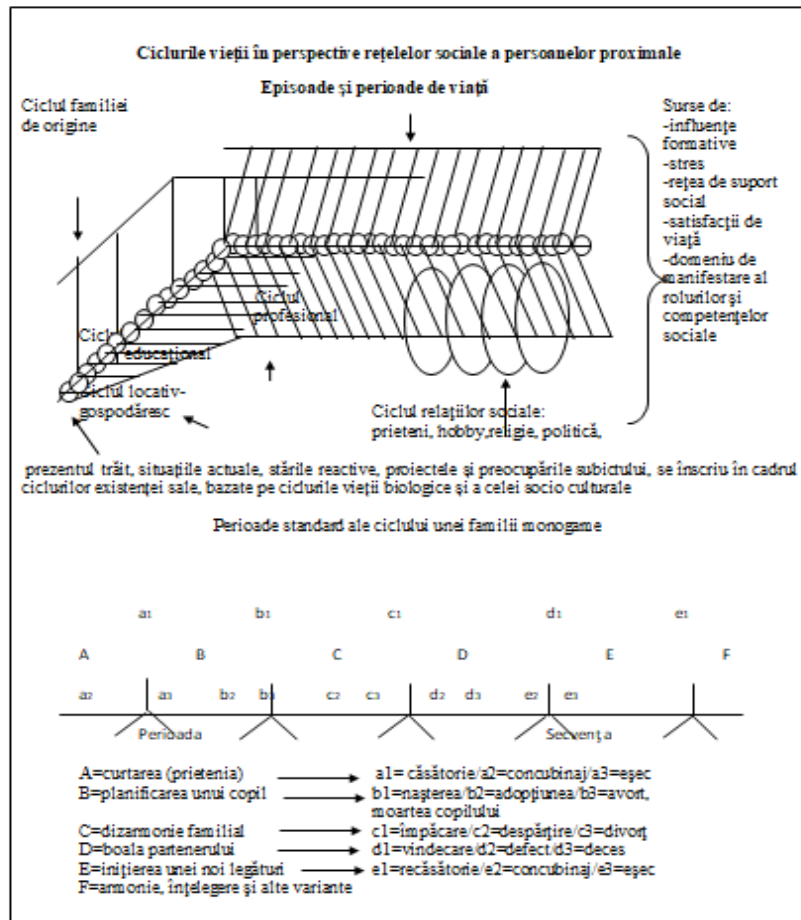
Acestui cadru socio cultural, i se adaugă însă o serie de alte cicluri ale existenței unei persoane, dintre care multe reiau, în variante culturale, unele cicluri biologice: Ciclul constituirii unei familii proprii și a creșterii copiilor, ciclul formării educative, al exercitării profesionale, al manifestărilor civice etc.

Ciclurile vieții persoanei se derulează în interiorul unei lumi umane date, susținută de limbajul narativ critic, de norme și valori, de un ansamblu de cunoștințe și credințe teoretice. Încadrarea în ciclurile socio culturale presupune și ea o implicare proactivă a subiectului; și parcurgerea unor etape, ce presupun de obicei câștigarea și demonstrarea unor competențe de statut și rol. .

Faptul e vizibil în întreaga structură a acțiunilor, proiectelor și preocupărilor subiectului, ce sunt ancorate în viitor; corelându-se cu principalele episoade și perioade ale vieții personale, integrate în ciclurile sociale menționate.

Dacă s-ar cere acum aproximarea unei unități de bază pentru dinamismul specific parcursului de viață al unui subiect, probabil că cel mai pregnant model ar fi cel al unui proiect.

Un proiect se desfășoară între începutul și sfârșitul său, pe fundalul prezenței persoanei în situații actuale, în mijlocul unei țesături de preocupări și proiecte proprii, - întrețesute în fața duratei sale identitare; în mijlocul rețelelor sociale și a ritmurilor culturii în care el există.

Un proiect – incluzând o eventuală preocupare specială - se instituit de către sinele intențional și reflexiv al subiectului, emergând din fundalul agențial identitar, biografico caracterial, în urma unei decizii. El întâlnește apoi cu lumea, desfășurându-se prin coordonate ce vizează un obiectiv. Proiectul e susținut pe tot acest parcurs de „câmpul,, coeziv de angajament al subiectului; manifestându-se prin intermediul unui prezent situațional mobil.

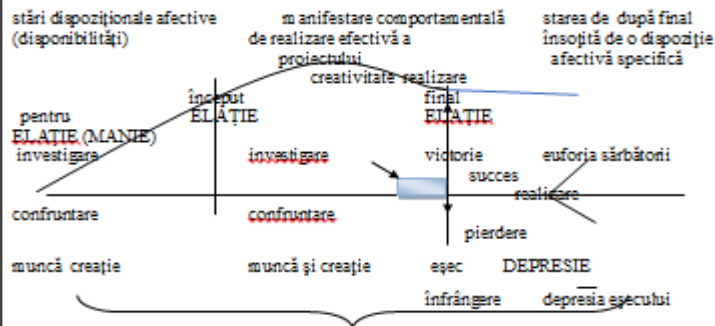

Momentul inițial, cel al deschiderii și angajării subiectului în direcția proiectului său, e consubstanțial unei anumite poziționări atitudinale, afectiv comportamentale și de interes problematic, ce schițează de la început liniile de forță ale unui anumit câmp de proiectare. Iar odată cu intrarea în joc a implementării scenariului specific proiectului, a parcurgerii etapelor sale succesiv ordonate, montarea dispozițională respectivă se menține. Ea întreține „câmpul”, „atmosfera”, „liniile de forță”, mediul informațional și problematic în care și prin care proiectul se desfășoară până la final. (Acest „câmp”, e distinct de „câmpul dispozițional afectiv”, prin care subiectul se deschide și se raportează la diverse situații conjuncturale),

Persistența o perioadă de timp a unui astfel de „câmp”, corelat unor preocupări și dispoziții, ar putea fi comparată cu cea a „plasării pe o orbită”, ce susține menținerea într-un anumit program de funcționare, cu minim efort.

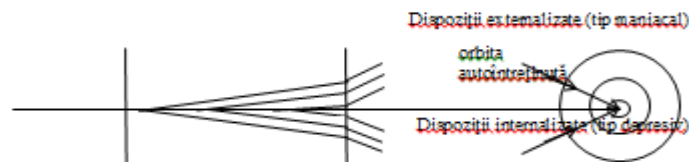

Ciclu proiectelor realizatoare și implicarea în el a dispozițiilor de elatie creativă, euforică - și de depresie, corelativ eșecurilor

concomitent un subiect poate fi angajat în multiple proiecte și preocupări ce se intersectează, în prim plan plasându-se cele care-l afectează primar, prin succes (câștig) sau eșec (pierdere)

Pe parcursul derulării proiectelor și preocupărilor se pot actualiza, mai ales odată cu succesul final, dispoziții externalizate dezinhibat expansive, sau internalizate depresive (și anxioase), care se pot coagula psihopatologic într-o dispoziție de tip maniacal sau depresiv major.

Finalul proiectelor și preocupărilor relaționale poate fi centrat de dispoziții corelate eșecului, înfrângerii și pierderii, caz în care se poate instala o dispoziție internalizată de tip depresiv, ce poate fi absorbită și ea de o schemă formală, pe o orbită ce se autoîntreține.

Odată cu finalul proiectului, uneori subiectul poate trece pentru scurt timp în prim plan o stare dispozițională specifică: de euforie externalizată în cazul succesului, eventual potențată de o sărbătorire. Sau de depresie internalizată, în cazul eșecului, a pierderilor.

După care, ciclul proiectului în cauză se poate considera încheiat; putând urma o pauză de implicare și acțiune, un „gol,” psihic, ce poate fi resimțit și negativ.

Modelul abstract și schematic sugerat mai sus, se cere desigur privit din perspectiva complexe existențe a unei persoane anume, care concomitent se află angajată în multiple situații, proiecte și preocupări, ce se pot întrețese, uneori cumulându-se mai multe finaluri; urmate de o pauză, de un „gol,” psihic mai persistent, resimțit ca vid interior.

Perioadele de decizie și implicare pot fi și ele deseori dificile, mai ales pentru proiecte de viață majore.

Dar, tot în permanență, se poate afirma o atitudine pro-activă și proiectivă, pe care angajarea în rezolvarea situațională de probleme și în proiecte o presupune; implicând asertivitatea spontană și normală a comportamentelor externalizate, în continuitatea schemei motivaționale biopsihice SEEKING.

Dar, nu e de ignorat nici dinamica subterană a bio-psiho-ritmurilor din fundalul psihismului unei persoane, care ar putea să se desfășoare și necorelate cu proiecte existențiale concrete.

Iar în această perspectivă, nimic nu ar contrazice ipoteza menținerii în fundalul bio-psihic al omului, a unor vestigii ale marilor modele sezoniere din biologie, ce favorizează uneori retragerea inhibată, alteori lansarea expansiv tahipsihic asertivă. Referința la periodicitatea ciclurilor sezoniere din biologie – asertiv expansive și inhibat retractile - ar meritat să nu fie ignorată și deoarece, chiar omul agrar al ultimelor zece mii de ani a întreținut-o; reglându-și existența (până în secolul trecut) în raport cu ritmul culturilor de plante și al calendarului anual - pe care l-a elaborat studiind cerul.

Privind retrospectiv, se poate comenta că marcarea psihismului biologic de către ritmurile cosmice, a lăsat o moștenire în alcătuirea și desfășurarea psihismului uman....Dar ea se cere integrată cu psihoritmicitatea specifică lumii socio culturale,, care e corelată funcționării grupurilor istorice prin alternanța activității cu repausul...acesta fiind la omul cultural marcat de ideii sărbătorii...și a invocării transcendenței

Noua epocă în care omul actual intră...are o structură de temporalitate diferită de cea a culturilor tradiționale...inclusiv la nivelul temporalității relaționărilor cu alții..

De aceea, particularitățile psihismului uman, chiar dacă păstrează în esență profilul tradițional e de așteptat să aibă nuanțe specifice.